

Kommunstyrelsens arbetsutskott

§ 181

Dnr 2024-000244

Svar på remiss - Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65)

Beslut

Arbetsutskottet lämnar följande svar på remiss - Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65).

Ärendebeskrivning

Regeringskansliet har lämnat möjlighet för kommunen att inkomma med remissvar beträffande lagförslag om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU2024:65).

Finansiering

Det enskilda yttrandet är mycket begränsat vad gäller kostnader. Aktivering av detta lagförslag medför att kommuner kommer att behöva fördela resurser som säkerställer uppfyllnad av lagkraven som anges i detta förslag.

Väsentlighetsanalys

Det enskilda yttrandet har i sig ingen påverkan på de frågor som skall belysas i väsentlighetsanalys enligt mall. Däremot medför lagförslaget konsekvenser för samhällsviktig verksamhet som är av stor betydelse för barn och unga, särskilt utsatta samt kommunala medborgare som nyttjar kommunens samhällsviktiga verksamheter.

Samlad bedömning

Kort om lagstiftningen

Förslaget som kommunen fått ta del av är mycket omfattande. Det kommer att påverka den kommunala verksamheten med direkta lagkrav på förmåga under höjd beredskap och fredstida kriser. Lagen om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför fredstida kriser och höjd beredskap (LKRB) ersätter lagen om kommuners och regioners åtgärder vid och inför extraordinära händelser och höjd beredskap (LEH). Delar av denna lagstiftning överförs direkt, bland annat kommunernas organisering i fredstida kriser och höjd beredskap. Det medför ingen förändring vad gäller kommunstyrelsens ansvar under höjd beredskap samt krisledningsnämndens ansvar under extraordinära händelser, som i nya lagen kallas kvalificerade

Kommunstyrelsens arbetsutskott

fredstida kriser. Minst 2 veckors uthållighet med beredskapslagring av samhällsviktiga varor och tjänster kommer att krav ställas från och med 2027 inom följande:

- Nödvatten
- Dricksvatten
- Livsmedel
- Drivmedel
- reservsystem för el eller värmeförsörjning
- reservdelar och reparationsutrustning
- ledningsplatser och alternativa ledningsplatser.
- Utrustade evakueringsplatser dimensionerade för såväl egna kommunmedborgare samt medborgare från andra kommuner.

Följande verksamheter nämns specifikt i lagförslaget och kommer således beröras av 2 veckors kravet:

- Verksamhet som bedrivs enligt socialtjänstlagen
- För och grundskolan
- Kristidsverksamhet
- Verksamhet som bedrivs enligt lagen om skydd mot olyckor
- Verksamhet som bedrivs enligt lagen om allmänna vattentjänster.
- Verksamhet som bedrivs enligt hälso- och sjukvårdslagen.
- Verksamhet som bedrivs enligt lagen om kollektivtrafik
- Övriga av kommunen utpekade samhällsviktiga verksamheter.

Generella administrativa verksamhetskrav:

- Risk och sårbarhetsanalys (RSA).
- Planering och vidta förberedande åtgärder för att skapa ändamålsenlig, likvärdig förmåga att fullgöra lagstyrda uppgifter samt upprätthålla samhällsviktiga verksamheter under höjd beredskap. Samma krav ställs oberoende av storlek på kommun.
- Medborgare skall under fredstida kriser få skydd och hjälp oberoende vart i kommunen de bor.
- Utarbeta och underhålla övrig planering som krävs för att säkerställa drift av den samhällsviktiga verksamheten.
- Kommuner som befinner sig i ett område av strategisk betydelse behöver ta höjd för detta i sin planering.

Kommunstyrelsens arbetsutskott

- Övrig planering som behövs för att hantera scenarion av krig och frestida kriser.

Vår samlade bedömning är att denna lag ställer stora krav på kontinuitetshantering. Samtliga kommuner kommer att behöva ta höjd för merkostnader inom den kommunala verksamheten. Staten kommer enligt de försvarsbeslut som presenterats att höja anslagen markant för åren 2027–2031, men vår samlade bedömning är att kommuner inte kan räkna med att dessa ersättningar täcker samtliga åtgärdsbehov som återspeglas i kontinuitetshantering. Därmed önskar kommunen att staten fortsättningsvis utökar och tillgängliggör projektmöjligheter likt MSB:s ”projekt för ledningsplatser” samt energimyndighetens projekt ”Robust kommun” i kombination med höjning av tilltänkta anslag motsvarande 2:4 anslag. Det behövs för att möjliggöra likvärdig förmåga oavsett storlek på skatteunderlag. Det är också viktigt att staten väger in perspektiv såsom geografisk placering och strategisk betydelse i sin dimensionering av befintliga och framtida anslag då storlek på kommunens befolkning inte nödvändigtvis i framtiden avgör hur mycket förberedande åtgärder som behöver vidtas.

Inom följande områden har kommunen synpunkter:

Kostnadsersättning

Kommunen önskar att det förtydligas i lagstiftningen, kring hur statliga ersättningar enligt exempelvis 2:4 anslag kommer att beräknas och betalas ut för att skapa långsiktighet i frågor som rör personalförsörjning, kompetensförsörjning och kostnad för administrativa uppgifter och planeringar. Lagstiftningen bör, tvärt emot vad utredningen föreslår på s.32, i större utsträckning frångå ersättningsnivåer som baseras helt och hållet på invånarantal. Kommunen anser att ersättning bör utgå från kommunens geografiska betydelse i större utsträckning än invånarantalet. Den geografiska betydelsen har enligt vår bedömning inte mycket att göra med befolkningsantal, vilket riskerar att skapa ett tomrum mellan utbetalda ersättning och ställda förväntningar på mindre kommuners roll i totalförsvaret.

Kristidsverksamhet

Det hade varit önskvärt om den nya lagstiftningen kan tydliggöra mer vad kristidsverksamhet innebär för kommunen, bortsett från drift av ovan nämnda verksamheter, som exempelvis frågor rörande ransonering och ansvarsområden tillhörande sådan verksamhet.

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Kvalificerade fredstida kriser

Här önskar kommunen ett förtydligande kring vem som ansvarar för bedömningen när det handlar om kriser som sträcker sig utanför det geografiska områdesansvaret. Det kommer bli svårt för den enskilda kommunen att, på egen hand bedöma konsekvensnivåer för andra aktörer lokaliserade utanför det lokala geografiska områdesansvaret. Här föreslår vi att respektive länsstyrelse tilldelas ett ansvar då de i samband med allvarliga händelser som överskrider kommungränserna har den regionalt aggregerade lägesbilden. Länsstyrelsen bör därmed i samverkan med kommunerna ta fram regionala kriterier för vilka typer av händelser som kan beröra klassningen kvalificerade fredstida kriser. Det bör också läggas till att det finns en risk för varierande tolkningar av vilka typer av händelser som når upp till nivån kvalificerade fredstida kriser om det inte finns regionalt eller nationellt specificerade kriterier.

Kontakt mellan stat och kommun i fråga om projektmöjligheter

Kommunen önskar att det förtydligas att kontakt med kommunen från andra statliga myndigheter än länsstyrelsen helst skall gå genom länsstyrelsen enligt den rutin som kommuner har för samverkan med statliga beredskapsmyndigheter. Det finns ett behov av att förtydliga detta för att säkerställa att kommuner inte går miste om möjligheter att ansöka om projektmedel (ersättningar mot inköp) från myndigheter som normalt sett inte ingår i respektive regionala samverkan.

Beslutsunderlag

Remiss - Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65)

Beslutet skickas till

Regeringskansliet